ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JULIANE KOKOTT της 2ας Σεπτεμβρίου 2010[1]

I — Εισαγωγή

1. Η εν προκειμένω αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις[2]. Πρόκειται ουσιαστικώς για το ζήτημα αν το δικαστήριο εκτελέσεως μπορεί να εξαρτά την εξέταση ενός μάρτυρα από την καταβολή αποζημιώσεως μάρτυρα εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου. Κατ' αρχάς, όμως, πρέπει να διασαφηνισθεί αν η αίτηση υποβάλλεται παραδεκτώς, δεδομένου ότι κατά το χρονικό σημείο της υποβολής το δικαστήριο που την υπέβαλε να μην είχε ενδεχομένως εξουσία προς τούτο.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 174, σ. 1 (στο εξής: κανονισμός 1206/2001). Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία γνωστοποίησαν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στην έκδοση και εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 3 του προσαρτώμενου πρωτοκόλλου στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σχετικά με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας (εικοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1206/2001).

II — Νομικό πλαίσιο

Α — *Το δίκαιο της Ενώσεως*

2. Η αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού 1206/2001 έχει ως εξής:

«Η εκτέλεση της παραγγελίας σύμφωνα με το άρθρο 10 δεν θα πρέπει να γεννά αξίωση οποιασδήποτε επιστροφής τελών [και] εξόδων. Ωστόσο, αν το δικαστήριο της εκτέλεσης ζητήσει την επιστροφή, οι αμοιβές εμπειρογνωμόνων και διερμηνέων και τα έξοδα εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφοι 3 και 4, δεν θα πρέπει να βαρύνουν το δικαστήριο αυτό. Στην περίπτωση αυτή, το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την ταχεία επιστροφή. Αν χρειάζεται η γνώμη εμπειρογνώμονος, το δικαστήριο εκτελέσεως δύναται, πριν εκτελέσει την αίτηση, να ζητήσει από το αιτούν δικαστήριο επαρκή εγγύηση ή προκαταβολή όσον αφορά τα έξοδα της παραγγελίας.»

3. Το άρθρο 10 του κανονισμού, το οποίο περιέχει γενικές διατάξεις για την εκτέλεση της παραγγελίας, προβλέπει τα εξής:

«1. Το δικαστήριο εκτελέσεως εκτελεί την παραγγελία αμελλητί και το αργότερο εντός 90 ημερών από την παραλαβή της παραγγελίας.

2. Το δικαστήριο εκτελέσεως εκτελεί την παραγγελία σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους του.

[…]»

4. Το άρθρο 14 του κανονισμού έχει ως ακολούθως:

«1. Παραγγελία εξέτασης προσώπου δεν εκτελείται εάν το εν λόγω πρόσωπο επικαλείται δικαίωμα να αρνηθεί να καταθέσει ή μια απαγόρευση να καταθέσει:

α) που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του δικαστηρίου εκτελέσεως, ή

β) που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του αιτούντος δικαστηρίου και δηλώνεται στην παραγγελία ή, εφόσον απαιτείται, έχει βεβαιωθεί από το αιτούν δικαστήριο ύστερα από αίτημα του δικαστηρίου εκτελέσεως.

2. Η εκτέλεση μιας παραγγελίας μπορεί, εκτός από τους λόγους οι οποίοι μνημονεύονται στην παράγραφο 1, να μην γίνεται δεκτή μόνον στο βαθμό που

[…]

δ) η εγγύηση ή η προκαταβολή που ζητήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 3, δεν πραγματοποιήθηκε εντός 60 ημερών μετά το σχετικό αίτημα του δικαστηρίου εκτελέσεως.

[…]»

5. Το άρθρο 18 του κανονισμού έχει ως ακολούθως:

«1. Η εκτέλεση της παραγγελίας σύμφωνα με το άρθρο 10 δεν γεννά αξίωση οποιασδήποτε επιστροφής τελών ή εξόδων.

2. Ωστόσο, αν το ζητήσει το δικαστήριο της εκτέλεσης, το αιτούν δικαστήριο διασφαλίζει την ταχεία καταβολή των:

— αμοιβών εμπειρογνωμόνων και διερμηνέων και

— των εξόδων εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφοι 3 και 4.

Η υποχρέωση των διαδίκων να καταβάλουν τα ανωτέρω τέλη και δαπάνες διέπεται από την νομοθεσία του [κράτους του] αιτούντος δικαστηρίου.

3. Αν απαιτείται η γνώμη εμπειρογνώμονος, το δικαστήριο εκτελέσεως δύναται, πριν εκτελέσει την παραγγελία, να ζητήσει από το αιτούν δικαστήριο επαρκή εγγύηση ή προκαταβολή των εξόδων της παραγγελίας. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η εγγύηση ή προκαταβολή δεν αποτελεί όρο εκτέλεσης της παραγγελίας.

Η εγγύηση ή η προκαταβολή πραγματοποιείται από τους διαδίκους αν αυτό προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους του αιτούντος δικαστηρίου.»

Β — *Διεθνείς συμβάσεις*

6. Η Σύμβαση της Χάγης της 18ης Μαρτίου 1970 για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Σύμβαση της Χάγης) δεν ίσχυε μεταξύ όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Σκοπός του κανονισμού 1206/2001 ήταν η θέσπιση μιας ρυθμίσεως που να ισχύει για όλα τα κράτη μέλη [3] και η οποία κατά τούτο να αντικαθιστά τη Σύμβαση της Χάγης, στην οποία αναφέρεται επίσης η έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού.

7. Η Σύμβαση της Χάγης ορίζει στο άρθρο της 14 τα εξής:

«Η εκτέλεση της αιτήσεως δικαστικής συνδρομής δεν γεννά αξίωση οποιασδήποτε επιστροφής τελών ή εξόδων.

Το κράτος εκτελέσεως δικαιούται ωστόσο να απαιτήσει από το αιτούν κράτος την επιστροφή των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν σε εμπειρογνώμονες και διερμηνείς, καθώς και τα έξοδα που προκλήθηκαν λόγω του ότι ετηρήθη ειδικός τύπος, ύστερα από αίτημα του αιτούντος κράτους, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2.

Μια αρχή εκτελέσεως, κατά το δίκαιο της οποίας οι διάδικοι οφείλουν να μεριμνήσουν για τη διεξαγωγή αποδείξεων και η οποία δεν μπορεί να διεκπεραιώσει η ίδια την αίτηση δικαστικής συνδρομής, μπορεί να αναθέσει σε κατάλληλο προς τούτο πρόσωπο τη διεκπεραίωση, εφόσον λάβει τη συναίνεση της αιτούσας αρχής. Κατά τη λήψη αυτής της συναινέσεως, η αρχή εκτελέσεως γνωστοποιεί το κατά προσέγγιση ποσό των εξόδων που θα προέκυπταν από αυτόν τον τρόπο διεκπεραιώσεως. Με τη συναίνεση, η αιτούσα αρχή αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδώσει τα έξοδα που θα προκύψουν. Σε περίπτωση ελλείψεως συναινέσεως, η αιτούσα αρχή δεν υποχρεούται σε απόδοση των εξόδων.»

3 — Με εξαίρεση τη Δανία, βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού.

8. Το άρθρο 26 της Συμβάσεως της Χάγης ορίζει τα εξής:

«Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί, εφόσον το επιτάσσει το συνταγματικό του δίκαιο, να απαιτήσει από το αιτούν κράτος την απόδοση των εξόδων, τα οποία προκύπτουν κατά τη διεκπεραίωση μιας αιτήσεως δικαστικής συνδρομής από την επίδοση της κλήσεως, την αποζημίωση του προσώπου που κατέθεσε και τη σύνταξη πρακτικών για τη διεξαγωγή αποδείξεων.

Όταν ένα κράτος έχει κάνει χρήση των διατάξεων του πρώτου εδαφίου, κάθε άλλο συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να ζητήσει από αυτό το κράτος την απόδοση των αντίστοιχων εξόδων.»

III — Τα πραγματικά περιστατικά και το προδικαστικό ερώτημα

9. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Artur Weryński και της εταιρίας Mediatel 4B spólka z o.o., που έχει ως αντικείμενο την καταβολή αποζημιώσεως βάσει ρήτρας περί μη ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, το πολωνικό Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (αιτούν δικαστήριο) ζήτησε από το ιρλανδικό Dublin Metropolitan District Court, βάσει του κανονισμού 1206/2001, στις 6 Ιανουαρίου 2009, να προβεί σε εξέταση μάρτυρα. Το δικαστήριο εκτελέσεως έθεσε όμως ως προϋπόθεση για την εξέταση του μάρτυρα την πληρωμή προκαταβολής των εξόδων, που κατά το ιρλανδικό δίκαιο πρέπει να καταβληθούν στον μάρτυρα, ύψους 40 ευρώ και ζήτησε από το πολωνικό δικαστήριο, με έγγραφο της 12ης Ιανουαρίου 2009, την καταβολή αυτού του ποσού.

10. Κατόπιν αυτού, το αιτούν δικαστήριο, με διάταξη της 17ης Ιουλίου 2009, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο προς διασαφήνιση του ζητήματος το ακόλουθο ερώτημα:

«Παρέχει ο κανονισμός (ΕΚ) 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, στο αιτούν δικαστήριο το δικαίωμα να ζητήσει από το δικαστήριο εκτελέσεως προκαταβολή έναντι της αποζημιώσεως ή την απόδοση της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στον καταθέτοντα μάρτυρα ή πρέπει η αποζημίωση αυτή να καταβληθεί εξ ιδίων οικονομικών πόρων;»

11. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, η Ιρλανδική και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις και ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους. Επιπλέον, η Γερμανική, η Φινλανδική και η Τσεχική Κυβέρνηση συμμετείχαν στην έγγραφη διαδικασία.

IV — Νομική εκτίμηση

προς την εξουσία υποβολής προδικαστικού ερωτήματος δεν υπάρχει πλέον [4].

Α — *Το παραδεκτό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως*

14. Η αίτηση περιήλθε στο Δικαστήριο πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, στις 23 Ιουλίου 2009. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 68 ΕΚ ως είχε τότε, θα πρέπει να διευκρινισθεί αν το αιτούν δικαστήριο είναι δικαστήριο δικάζον σε τελευταίο βαθμό.

12. Καταρχάς, πρέπει να διευκρινισθεί αν η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται παραδεκτώς.

1. Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου

15. Το Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (περιφερειακό δικαστήριο) είναι δικαστήριο πρώτου βαθμού, κατά των αποφάσεων του οποίου επιτρέπεται άσκηση ενδίκου μέσου ενώπιον του Sąd Okręgowy (περιφερειακού εφετείου). Ο χαρακτηρισμός πάντως ενός δικαστηρίου ως δικαστηρίου τελευταίου βαθμού στηρίζεται, τόσο στο πλαίσιο του άρθρου 68, παράγραφος 1, ΕΚ όσο και του άρθρου 234, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, σε μια συγκεκριμένη θεώρηση: κατώτερα δικαστήρια επίσης, των οποίων οι αποφάσεις στη συγκεκριμένη διαδικασία δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα, συνιστούν δικαστήρια δικάζοντα

13. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά τον κανονισμό 1206/01, ο οποίος εκδόθηκε με βάση το άρθρο 61, στοιχείο γ΄, και το άρθρο 67, παράγραφος 1, ΕΚ, τα οποία περιλαμβάνονται στον τίτλο IV του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΕΚ (θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, μεταξύ άλλων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις). Κατά το άρθρο 68, παράγραφος 1, ΕΚ, μόνο δικαστήρια οι αποφάσεις των οποίων δεν υπόκεινται πλέον σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου δικαιούνται να υποβάλλουν προδικαστικό ερώτημα σε σχέση με νομικές πράξεις που στηρίζονται σ΄ αυτόν τον τίτλο. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, το άρθρο 68 ΕΚ δεν υφίσταται πλέον, οπότε ο περιορισμός αυτός ως

4 — Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, του προσαρτημένου στη Συνθήκη της Λισσαβώνας πρωτοκόλλου 36 (μεταβατικές διατάξεις), ως μεταβατικό μέτρο όσον αφορά τις πράξεις της Ένωσης στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, οι οποίες εκδόθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, εξακολουθούν να ισχύουν οι περιορισμένες αρμοδιότητες του Δικαστηρίου. Εν πάση περιπτώσει, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, το μεταβατικό μέτρο που προβλέπεται στην παράγραφο 1 παύει να παράγει αποτελέσματα πέντε έτη μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Κατά τούτο, επομένως, μπορεί και πάλι στο μέλλον να ανακύψει το εν προκειμένω ζήτημα που αφορά την εκ των υστέρων εξάλειψη του περιορισμού της δυνατότητας υποβολής προδικαστικού ερωτήματος.

σε τελευταίο βαθμό κατά την έννοια αυτού του κανόνα [5].

16. Επιπλέον, όπως εξέθεσα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Tedesco, πρέπει ιδίως σε σχέση με τον κανονισμό 1206/2001 να ληφθεί υπόψη ότι η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών είναι κατά κανόνα έργο των κατώτερων δικαστηρίων και όχι των δικαζόντων σε τελευταίο βαθμό [6]. Προκειμένου να καθίσταται όντως δυνατή η ερμηνεία του κανονισμού 1206/2001 από το Δικαστήριο, είναι επιτρεπτή η μη υπερβολικώς στενή ερμηνεία της έννοιας του δικάζοντος σε τελευταίο βαθμό δικαστηρίου κατά το άρθρο 68, παράγραφος 1, ΕΚ. Είναι, ιδίως, αυτονόητο ότι δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι μόνον τα ανώτατα δικαστήρια έχουν εξουσία υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων.

17. Η Πολωνική Κυβέρνηση προέβαλε ότι, όσον αφορά την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου ως προς το ποιος φέρει τα έξοδα, δεν προβλέπεται στο πολωνικό δίκαιο ένδικο μέσο.

18. Ένα δικαστήριο δεν καθίσταται πάντων δικαστήριο δικάζον σε τελευταίο βαθμό κατά την έννοια του άρθρου 68, παράγραφος 1, ΕΚ συνεπεία οποιουδήποτε διαδικαστικού μέτρου που διατάσσει με μη υποκείμενη σε ένδικα μέσα απόφαση. Αντιθέτως, με τη μη υποκείμενη σε ένδικα μέσα παρεμπίπτουσα απόφαση πρέπει να περατώνεται μια αυτοτελής διαδικασία ή ένα ειδικό στάδιο της διαδικασίας και το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να αφορά ακριβώς αυτή τη διαδικασία ή αυτό το στάδιο της διαδικασίας [7].

19. Είναι αμφίβολο αν οι σχετικές διατάξεις του αιτούντος δικαστηρίου για την εξέταση μάρτυρος ή για το ποιος εν προκειμένω πρέπει να φέρει τα έξοδα πληρούν αυτό το κριτήριο του ιδιαίτερου σταδίου της διαδικασίας.

20. Τελικώς, πάντως, μπορεί να παραμείνει ανοικτό το ζήτημα αν το αιτούν δικαστήριο πρέπει να χαρακτηρισθεί ως δικάζον σε τελευταίο βαθμό δικαστήριο και, επομένως, αν είχε εξουσία υποβολής προδικαστικού ερωτήματος κατά το άρθρο 68, παράγραφος 1, ΕΚ. Πράγματι, από της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως έχει εν πάση περιπτώσει καταστεί εκ των υστέρων παραδεκτή.

21. Με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, ο παλαιός περιορισμός της υποβολής ερωτήματος κατά το άρθρο 68, παράγραφος 1, ΕΚ έπαυσε να ισχύει άνευ αντικαταστάσεως. Ως προς τις αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής

5 — Βλ. προτάσεις μου της 18ης Ιουλίου 2007 στην υπόθεση C-175/06, Tedesco (Συλλογή 2007, σ. I-7929, σημεία 21 επ.), καθώς και απόφαση της 25ης Ιουνίου 2009, C-14/08, Roda Golf & Beach Resort (Συλλογή 2009, σ. I-5439, σκέψη 29), καθώς και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo της 5ης Μαρτίου 2009 σ' αυτή την υπόθεση (σημεία 28 επ.).

6 — Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Tedesco (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σημείο 22).

7 — Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Tedesco (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σημείο 26).

αποφάσεως για την ερμηνεία νομικών πράξεων στον τομέα που αφορά θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, επομένως και του κανονισμού 1206/2001, ισχύει εφεξής η γενική ρύθμιση για τις αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Επομένως, και σ' αυτόν τον τομέα δικαστήρια της ουσίας έχουν εξουσία να υποβάλλουν ερωτήματα.

22. Μολονότι η Σύμβαση της Λισσαβώνας τέθηκε σε ισχύ μετά την περιέλευση της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, το κανονιστικό καθεστώς της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως έχει επίσης ratione temporis εφαρμογή στην υπό εξέταση αίτηση. Αποφασιστικής σημασίας για το ζήτημα της δυνατότητας υποβολής ερωτήματος θα πρέπει πράγματι να είναι όχι το χρονικό σημείο της περιελεύσεως της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, αλλά αυτό της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεως.

23. Κατά πάγια νομολογία, οι δικονομικοί κανόνες εφαρμόζονται σε όλες τις διαφορές που εκκρεμούν κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος τους, σε αντίθεση με τους ουσιαστικούς κανόνες οι οποίοι κατά κανόνα δεν έχουν εφαρμογή σε καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη της ισχύος τους [8]. Μπορεί να παραμείνει ανοικτό το ζήτημα αν η νομολογία μπορεί να έχει κατ' αναλογία εφαρμογή στις διατάξεις που αφορούν τη δυνατότητα υποβολής ερωτημάτων από τα εθνικά δικαστήρια. Πράγματι, από το πνεύμα και τον σκοπό του αρχικού περιορισμού της δυνατότητας υποβολής ερωτημάτων κατά το άρθρο 68 ΕΚ προκύπτει εν πάση περιπτώσει ότι μια αρχικώς απαράδεκτη αίτηση πρέπει εκ των υστέρων να εξετασθεί ως παραδεκτώς υποβληθείσα. Με τον περιορισμό επιδιωκόταν, αφενός, να προστατευθεί το Δικαστήριο από έναν αδύνατο να εκτιμηθεί αριθμό αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων [9]. Αφετέρου, θα έπρεπε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο απαράδεκτων καθυστερήσεων των εθνικών διαδικασιών συνεπεία αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως από δικαστήρια της ουσίας.

24. Η εξάλειψη με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας του περιορισμού της δυνατότητας υποβολής ερωτημάτων καταδεικνύει ότι τα κράτη μέλη δεν βλέπουν πλέον υπαρκτούς αυτούς τους κινδύνους και, αντιθέτως, θέλουν να παρέχεται πράγματι η δυνατότητα, όπως και στις άλλες περιπτώσεις της προδικαστικής διαδικασίας, ευχέρειας υποβολής ερωτημάτων σε όλα τα δικαστήρια και για τις διαδικασίες στον τομέα του πρώην τίτλου IV της Συνθήκης ΕΚ. Προκειμένου να αποφεύγονται καθυστερήσεις σε περιπτώσεις αυτού του τομέα που έχουν ιδιαιτέρως έντονο τον χαρακτήρα του επείγοντος, θεσπίσθηκε τελικώς το 2008 η νέα επείγουσα διαδικασία υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων [10]. Αυτή η μεταβληθείσα εκτίμηση συνηγορεί υπέρ του να θεωρείται παραδεκτή μια αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, η οποία περιήλθε μεν πριν από την έναρξη ισχύος, αλλά δεν έχει ακόμη εκδοθεί απόφαση επ' αυτής.

8 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2006, C-293/04, Beemsterboer Coldstore Services (Συλλογή 2006, σ. I-2263, σκέψη 21), και απόφαση της 28ης Ιουνίου 2007, C-467/05, Dell'Orto (Συλλογή 2007, σ. I-5557, σκέψεις 48 και 49)

9 — Βλ., σχετικώς, και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo στην υπόθεση Roda Golf & Beach Resort (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σημεία 22 επ.).

10 — Απόφαση του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2007, για την τροποποίηση του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου τροποποιήσεις του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που θέσπισε το Δικαστήριο στις 15 Ιανουαρίου 2008 (ΕΕ L 24 της 29ης Ιανουαρίου 2008, σ. 39).

25. Τέλος, εκτιμήσεις σκοπιμότητας και η αρχή της οικονομίας της δίκης συνηγορούν υπέρ του ότι πρέπει να θεωρούνται παραδεκτές αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως κατώτερων δικαστηρίων, οι οποίες στο πλαίσιο της μεταβατικής περιόδου περιήλθαν λίγο πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας και εξετάζονται από το Δικαστήριο μετά από αυτή. Απόρριψή τους ως απαραδέκτων θα είχε τελικώς ως συνέπεια την εκ νέου υποβολή του ίδιου προδικαστικού ερωτήματος από το εν τω μεταξύ δυνάμενο να υποβάλει ερώτημα δικαστήριο [11], πράγμα που θα είχε ως συνέπεια σημαντικό πρόσθετο φόρτο εργασίας της διοικήσεως και άνευ λόγου επιμήκυνση του χρόνου της διαδικασίας της κύριας δίκης.

26. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα.

2. Η λυσιτέλεια του προδικαστικού ερωτήματος

27. Στη συνέχεια, πρέπει να εξετασθεί αν τα τιθέμενα από το αιτούν δικαστήριο ζητήματα είναι λυσιτελή.

28. Κατά πάγια νομολογία για το άρθρο 234 ΕΚ, η οποία ισχύει επίσης για το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, μόνον το εθνικό δικαστήριο το οποίο εκδικάζει τη διαφορά και πρέπει να αναλάβει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί είναι αρμόδιο να εκτιμήσει, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως, τόσο αν μια προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του όσο και αν τα ερωτήματα που θέτει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Κατά συνέπεια, εφόσον τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ενώσεως, το Δικαστήριο οφείλει, κατ' αρχήν, να αποφανθεί [12] και, επομένως, υφίσταται τεκμήριο λυσιτέλειας [13] υπέρ των ερωτημάτων που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

29. Αυτό το τεκμήριο όμως μπορεί να τίθεται εκποδών σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δηλαδή είναι πρόδηλο ότι η ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως που ζητείται με τα ερωτήματα αυτά δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι καθαρά υποθετικής φύσεως ή το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Αν δεν συντρέχουν οι περιπτώσεις αυτές, το Δικαστήριο είναι κατ' αρχήν

11 — Αυτό συνέβη στην υπόθεση Martinez, στην οποία το Δικαστήριο με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2009 –επομένως πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας– έκρινε ότι είναι αναρμόδιο λόγω του σχετικού με την υποβολή ερωτήματος περιορισμού κατά το άρθρο 68 ΕΕ (C-278/09, Συλλογή 2009, σ. I-11099): Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε εκ νέου την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στις 6 Απριλίου 2010 (C-161/10).

12 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59), και της 13ης Ιουλίου 2006, C-295/04 έως C-298/04, Manfredi κ.λπ. (Συλλογή 2006, σ. I-6619, σκέψη 26).

13 — Αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 2005, C-105/03, Pupino (Συλλογή 2005, σ. I-5285, σκέψη 30), της 9ης Οκτωβρίου 2008, C-404/07, Katz (Συλλογή 2008, σ. I-7607, σκέψη 31), και της 22ας Απριλίου 2010, C-82/09, Δήμος Αγίου Νικολάου (Συλλογή 2010, σ. I-3649, σκέψη 15).

υποχρεωμένο να αποφαίνεται επί των προδικαστικών ερωτημάτων που αφορούν την ερμηνεία νομικών πράξεων [14].

30. Με το προδικαστικό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το δικαστήριο εκτελέσεως, δηλαδή το ιρλανδικό Metropolitan District Court, μπορεί εγκύρως να απαιτεί προκαταβολή ή απόδοση αποζημιώσεως για την εξέταση μάρτυρα ή αν, αντιθέτως, το δικαστήριο εκτελέσεως υποχρεούται να φέρει το ίδιο αυτά τα έξοδα.

31. Με αυτή τη διατύπωση, το προδικαστικό ερώτημα αφορά μόνον ενέργειες και υποχρεώσεις του δικαστηρίου εκτελέσεως. Υπ' αυτή την έννοια, μια απάντηση δεν θα είχε κανέναν άμεσο σύνδεσμο με το αιτούν δικαστήριο. Αν υφίστανται αμφιβολίες ως προς τις υποχρεώσεις του δικαστηρίου εκτελέσεως, το δικαστήριο αυτό θα έπρεπε ενδεχομένως να ζητήσει από το Δικαστήριο ερμηνεία του κανονισμού 1206/2001. Επομένως το ερώτημα, εάν ελαμβάνετο αυστηρώς υπόψη το γράμμα του, θα ήταν αλυσιτελές για τη διαφορά που πρέπει να κριθεί από το αιτούν δικαστήριο.

32. Το αιτούν δικαστήριο απασχολεί όμως στην πραγματικότητα το ζήτημα κατά πόσον υποχρεούται το ίδιο στην καταβολή μιας τέτοιας προκαταβολής ή στην απόδοση των εξόδων. Επομένως, δεν πρόκειται μόνο για ζήτημα που αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ενός άλλου δικαστηρίου. Αντιθέτως, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του δικαστηρίου εκτελέσεως, που αποτελούν το αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος, αντιστοιχούν ευθέως προς αυτά του υποβάλλοντος το προδικαστικό ερώτημα αιτούντος δικαστηρίου. Γι' αυτόν τον λόγο, θεωρώ εύλογο να αναδιατυπωθεί το προδικαστικό ερώτημα υπό την έννοια αν το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να προκαταβάλει στο δικαστήριο εκτελέσεως ή να του αποδώσει τα έξοδά του εκ των υστέρων.

33. Ακόμη και με μια τέτοια αναδιατύπωση του προδικαστικού ερωτήματος, τίθεται πάντως το ζήτημα της λυσιτέλειας της ερμηνείας του κανονισμού 1206/2001 στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση. Πράγματι, μια ενδεχομένως υποχρέωση αποδόσεως εξόδων για μάρτυρες αφορά καθεαυτή μόνον τη σχέση μεταξύ του δικαστηρίου εκτελέσεως και του αιτούντος δικαστηρίου. Δεν έχει καμία άμεση επίπτωση στο αποτέλεσμα της διαφοράς της κύριας δίκης, στην οποία πρόκειται για μια αξίωση αποζημιώσεως.

34. Η Επιτροπή, επίσης, επισήμανε ότι το προδικαστικό ερώτημα φαίνεται εκ πρώτης όψεως αλυσιτελές, δεδομένου ότι αφορά μόνον τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων και, επομένως, τη διοικητική δραστηριότητα του αιτούντος δικαστηρίου και όχι τη δικαιοδοτική του δραστηριότητα.

35. Εν πάση περιπτώσει, καθόσον πρόκειται για το ζήτημα αν το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται σε προκαταβολή της αποζημιώσεως του μάρτυρα, προκειμένου το δικαστήριο εκτελέσεως να προβεί σ' αυτή την εξέταση

14 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Bosman (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 12, σκέψη 61), και της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, IATA και ELFAA (Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 24).

του μάρτυρα, η λυσιτέλεια αυτού του ζητήματος πρέπει πάντως να θεωρηθεί δεδομένη. Πράγματι, αν το ιρλανδικό δικαστήριο εξαρτήσει την εξέταση του μάρτυρα από την προκαταβολή, το αιτούν πολωνικό δικαστήριο δεν θα έχει τελικώς άλλη δυνατότητα από το να παραιτηθεί από τη διεξαγωγή αποδείξεων ή να προβεί σε προκαταβολή εξόδων, με την οποία ενδεχομένως δεν πρέπει να επιβαρυνθεί βάσει του κανονισμού 1206/2001. Αν δεν προβεί στην προκαταβολή και κατόπιν αυτού ο μάρτυρας δεν εξετασθεί, μπορεί να υπάρξουν άμεσες επιπτώσεις στην κατ' ουσίαν απόφαση επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Πράγματι, το δικαστήριο θα μπορούσε π.χ. –ενδεχομένως λόγω ελλείψεως άλλων αποδεικτικών μέσων– να αποφασίσει ότι το βάρος της αποδείξεως φέρει ο διάδικος που κατονόμασε τον μάρτυρα στην αλλοδαπή.

36. Δυσκολότερη είναι η εκτίμηση της λυσιτέλειας ως προς το ζήτημα της *εκ των υστέρων* αποδόσεως εξόδων μαρτύρων. Πράγματι, σ' αυτήν τη συγκυρία, αν το δικαστήριο εκτελέσεως έχει προβεί στην εξέταση του μάρτυρα, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να στηρίξει σ' αυτή την απόφασή του επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Οπωσδήποτε, όμως, το ζήτημα της αποδόσεως των εξόδων τίθεται ως προς την απόφαση για τα έξοδα της διαφοράς της κύριας δίκης, οπότε σε κάθε περίπτωση δεν είναι προφανώς άνευ σημασίας για την απόφαση επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Εξάλλου, πρέπει και πάλι να υπομνησθεί ότι τα περισσότερα ζητήματα ερμηνείας του κανονισμού 1206/2001, ο οποίος αφορά τη διεξαγωγή αποδείξεων, μόνον έμμεσα θα αφορούν την κύρια υπόθεση. Αν ετίθεντο εξαιρετικά υψηλές απαιτήσεις για τη λυσιτέλεια, δεν θα υπήρχε σε πολλές περιπτώσεις καμία δυνατότητα ερμηνείας του κανονισμού μέσω της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

37. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου παρέμεινε ασαφές το αν το αιτούν δικαστήριο είχε ενδεχομένως προβεί στη ζητηθείσα από το ιρλανδικό δικαστήριο καταβολή αποζημιώσεως μάρτυρα. Το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε κανένα στοιχείο ως προς αυτό. Ακόμη όμως και κατόπιν καταβολής [15], το προδικαστικό ερώτημα δεν θα ήταν προφανώς άνευ σημασίας. Αν ο κανονισμός 1206/2001 εμπόδιζε την καταβολή, θα ετίθετο το ζήτημα της επιστροφής στο αιτούν δικαστήριο. Επιπροσθέτως, θα εξακολουθούσε να έχει σημασία στο πλαίσιο της αποφάσεως για τα έξοδα το ζήτημα της νομιμότητας της απαιτήσεως καταβολής εξόδων εκ μέρους του δικαστηρίου της εκτελέσεως.

38. Επομένως, κατά την άποψή μου, τόσο όσον αφορά την υποχρέωση προκαταβολής όσο και σε σχέση με την υποχρέωση αποδόσεως του αιτούντος δικαστηρίου, το ερώτημα είναι λυσιτελές και, επομένως, παραδεκτό.

15 — Μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ιρλανδική και η Πολωνική Κυβέρνηση επεσήμαναν με γραπτές παρατηρήσεις ότι το πολωνικό δικαστήριο προέβη στην προκαταβολή για τον μάρτυρα ύψους 40 ευρώ.

Β — *Επί του προδικαστικού ερωτήματος*

1. Προκαταβολή αποζημιώσεων μάρτυρα

39. Με το προδικαστικό του ερώτημα, το πολωνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν υποχρεούται να επιβαρυνθεί με την αποζημίωση του εξετασθέντος από το δικαστήριο εκτελέσεως μάρτυρα, είτε υπό τη μορφή προκαταβολής είτε υπό τη μορφή εκ των υστέρων αποδόσεως αυτών των εξόδων.

40. Διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι τα εν προκειμένω περιστατικά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1206/2001 κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτού. Πράγματι, το δικαστήριο ενός κράτους μέλους παραγγέλλει, στο πλαίσιο αστικής υποθέσεως, στο αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους τη διεξαγωγή αποδείξεων. Η εξέταση ενός μάρτυρα απαριθμείται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, του κανονισμού ως αντικείμενο μιας παραγγελίας.

41. Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού, το δικαστήριο εκτελέσεως εκτελεί την παραγγελία σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους του. Κατά το ιρλανδικό δίκαιο, ο μάρτυρας υποχρεούται να εμφανισθεί ενώπιον δικαστηρίου, μόνον αν προηγουμένως του καταβληθεί αποζημίωση για τα έξοδά του (παραδείγματος χάριν για τις δαπάνες ταξιδίου του). Όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία συμφωνούν ως προς το ότι δεν πρέπει να προβάλλεται άρνηση καταβολής στον μάρτυρα της αποζημιώσεως, της οποίας δικαιούται. Ασαφές είναι μόνον το αν αυτή πρέπει να καταβληθεί από το αιτούν δικαστήριο.

42. Στη συνέχεια, πρέπει κατ' αρχάς να διευκρινισθεί το ζήτημα αν το αιτούν δικαστήριο μπορεί να υποχρεωθεί σε προκαταβολή στο δικαστήριο εκτελέσεως για την αποζημίωση του μάρτυρα, προκειμένου αυτό να προβεί στην εξέταση του μάρτυρα, δηλαδή αν το δικαστήριο εκτελέσεως μπορεί να αρνείται να προβεί σ' αυτή την εξέταση, έως ότου το αιτούν δικαστήριο προκαταβάλει για την εξέταση του μάρτυρα.

43. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση έχει την άποψη ότι –δεδομένου ότι η εκτέλεση της παραγγελίας διέπεται από το ιρλανδικό δίκαιο– συνάδει προς τον κανονισμό το να εξαρτά το δικαστήριο εκτελέσεως τη διενέργεια της εξετάσεως μάρτυρα από την προηγούμενη καταβολή της αποζημιώσεως του μάρτυρα. Συγκεκριμένα, κατά το ιρλανδικό δίκαιο, ο μάρτυρας υποχρεούται να καταθέσει, μόνον αν προηγουμένως του καταβληθεί αποζημίωση.

44. Το άρθρο 14 του κανονισμού 1206/2001 προβλέπει τους λόγους αρνήσεως εκτελέσεως μιας παραγγελίας. Η παράγραφος 1 του κανονισμού αφορά την άρνηση εκτελέσεως μιας παραγγελίας, όταν υφίσταται δικαίωμα του οικείου προσώπου να αρνηθεί να καταθέσει ή απαγόρευση να καταθέσει. Στην παράγραφο 2 παρατίθενται και άλλοι λόγοι, για τους οποίους μπορεί να υπάρξει άρνηση εκτελέσεως μιας παραγγελίας. Στο στοιχείο δ΄ μνημονεύεται η περίπτωση κατά την οποία η εγγύηση ή η προκαταβολή που ζητήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 3,

δεν πραγματοποιήθηκε. Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα, μπορεί να ζητηθεί προκαταβολή για τη γνώμη πραγματογνώμονος. Απαίτηση προκαταβολής για την εξέταση μάρτυρα δεν προβλέπεται σ' αυτή τη διάταξη.

45. Επομένως, η εξάρτηση της εκτελέσεως μια παραγγελίας από την καταβολή αποζημιώσεως του μάρτυρα δεν θα βρισκόταν σε αντίφαση προς το άρθρο 14 του κανονισμού, μόνον αν οι μνημονευόμενοι σ' αυτή τη διάταξη λόγοι αρνήσεως συνιστούσαν όχι αποκλειστική, αλλά μόνον ενδεικτική απαρίθμηση. Μια τέτοια όμως αντίληψη αυτής διατάξεως προσκρούει αμέσως στο γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 2. Πράγματι, στη διάταξη αυτή ορίζεται ότι η εκτέλεση μιας παραγγελίας μπορεί, εκτός από τους λόγους οι οποίοι μνημονεύονται στην παράγραφο 1, να μη γίνεται δεκτή «*μόνο* στον βαθμό που [...]» [16]. Τέλος, η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού τονίζει επίσης ότι –προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του κανονισμού– η δυνατότητα αρνήσεως εκτελέσεως της παραγγελίας θα πρέπει να περιορίζεται σε αυστηρώς καθορισμένες εξαιρέσεις. Από τα ανωτέρω έπεται ότι οι λόγοι αρνήσεως εκτελέσεως μιας παραγγελίας απαριθμούνται εξαντλητικώς στο άρθρο 14.

46. Επομένως, το δικαστήριο εκτελέσεως δεν έχει την εξουσία να εξαρτά τη διενέργεια εξετάσεως ενός μάρτυρα από την προηγούμενη προκαταβολή για την αποζημίωση του μάρτυρα. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο δεν υποχρεούται να προβεί σε μια τέτοια προκαταβολή.

2. Απόδοση αποζημιώσεων του μάρτυρα

47. Περαιτέρω, πρέπει να εξετασθεί αν το δικαστήριο εκτελέσεως μπορεί να απαιτήσει την εκ των υστέρων απόδοση αποζημιώσεων του μάρτυρα από το αιτούν δικαστήριο.

48. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει ότι η εκτέλεση της παραγγελίας σύμφωνα με το άρθρο 10 δεν γεννά αξίωση οποιασδήποτε επιστροφής τελών ή εξόδων. Επομένως, καθοριστική σημασία έχει το αν και οι αποζημιώσεις του μάρτυρα μπορούν να χαρακτηρισθούν ως τέλη ή έξοδα κατά την έννοια αυτής της διατάξεως.

49. Το δικαστήριο εκτελέσεως και η Ιρλανδική Κυβέρνηση επισημαίνουν ότι κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού, το δικαστήριο εκτελέσεως εκτελεί την παραγγελία σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους του. Κατά το ιρλανδικό δίκαιο, οι μάρτυρες οφείλουν να εμφανισθούν ενώπιον δικαστηρίου για κατάθεση, μόνον αν έχουν λάβει προηγουμένως αποζημίωση για τα έξοδά τους. Για την καταβολή αυτής της αποζημιώσεως αρμόδιο δεν είναι το

16 — Η υπογράμμιση δική μου.

δικαστήριο, αλλά πρέπει να την καταβάλει ο διάδικος που κατονομάζει τον μάρτυρα. Δεν υφίστανται εν προκειμένω δικαστικά έξοδα και το δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο για την πληρωμή τους. Αυτό ανταποκρίνεται προς τον κατ' αντιμωλία χαρακτήρα της ιρλανδικής αστικής δίκης.

50. Κατά την άποψη της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως, το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1206/2001 αφορά αποκλειστικώς διοικητικά έξοδα, δηλαδή αυτά που το δικαστήριο εισπράττει για τη δραστηριότητά του. Έξοδα μαρτύρων δεν περιλαμβάνονται σ' αυτά, διότι αυτά αποτελούν έξοδα που εν πάση περιπτώσει, κατά το ιρλανδικό δίκαιο, πρέπει να φέρουν οι διάδικοι και δεν συνιστούν διοικητικά έξοδα. Δεδομένου ότι εξ αρχής τα έξοδα μαρτύρων δεν υπάγονται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, ο κανονισμός 1206/2001 δεν εμποδίζει την εκ μέρους του δικαστηρίου εκτελέσεως μνεία των εξόδων μαρτύρων. Αυτά θα πρέπει τότε να φέρει είτε το αιτούν δικαστήριο είτε ένας από τους διαδίκους της κύριας δίκης.

51. Κατ' αρχάς πρέπει να διευκρινισθεί ότι η έννοια των εξόδων πρέπει να ορίζεται αυτοτελώς κατά το δίκαιο της Ενώσεως και δεν μπορεί να εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό κατά το εκάστοτε εθνικό δίκαιο. Αν το ζήτημα των εξόδων εξαρτώνταν κατά περίπτωση από την εθνική έννοια των εξόδων, θα υπήρχε αντίφαση προς το πνεύμα και τον σκοπό του κανονισμού, ο οποίος σκοπό έχει την ταχεία και άνευ επιπλοκών εκτέλεση σχετικών με την απόδειξη παραγγελιών.

52. Κατά την άποψή μου, στην έννοια των τελών και εξόδων κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1206/2001 υπάγονται και αποζημιώσεις που καταβάλλονται σε εξετασθέντα από το δικαστήριο εκτελέσεως μάρτυρα.

53. Υπέρ αυτής της απόψεως συνηγορεί, αφενός, το γράμμα της διατάξεως. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, κάνει λόγο για «τέλη» και «έξοδα». Ως «τέλη» πρέπει να νοούνται τα εισπραττόμενα από το δικαστήριο για τη δραστηριότητά του ποσά, επομένως το αναφερόμενο από την Ιρλανδική Κυβέρνηση θεσμικό κόστος, ενώ αντιθέτως ως «έξοδα» πρέπει να νοούνται ποσά που το δικαστήριο προκαταβάλλει κατά την πρόοδο της διαδικασίας σε τρίτους, όπως για παράδειγμα σε εμπειρογνώμονες ή μάρτυρες. Ούτε οι άλλες γλωσσικές αποδόσεις παρέχουν κανένα στοιχείο για το ότι οι αποζημιώσεις μαρτύρων δεν θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο άρθρο 18, παράγραφος 1 [17], δεδομένου ότι αυτές μπορούν επίσης να υπαχθούν στους αντίστοιχους χρησιμοποιούμενους όρους.

54. Η αντίληψη της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως προσκρούει επίσης στη δογματική ερμηνεία. Αν το άρθρο 18, παράγραφος 1, αφορούσε πράγματι μόνο το θεσμικό κόστος, δεν θα ήταν αναγκαίο η απόδοση των εξόδων εμπειρογνωμόνων, τα οποία επίσης μπορούν, κατά την αντίληψη της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως, να συνιστούν μη θεσμικό κόστος,

17 — Βλ. απλώς στη γαλλική γλωσσική απόδοση: «Frais» ή «remboursement de taxes ou de frais», στην ισπανική γλωσσική απόδοση «Gastos» ή «abono de tasas o gastos», στην αγγλική γλωσσική απόδοση «Costs» ή «reimbursement of taxes and costs», στη σουηδική γλωσσική απόδοση «Kostnader» ή «avgifter och kostnader», στην ιταλική γλωσσική απόδοση «Spese» ή «rimborso di tasse o spese».

να προβλέπεται ως εξαίρεση από αυτή την αρχή που θέτει το άρθρο 18, παράγραφος 2. Τότε, εκ των προτέρων, τα έξοδα αυτά δεν θα περιλαμβάνονταν στα κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 1, του κανονισμού έξοδα.

55. Υπέρ μιας ευρύτερης αντιλήψεως της εννοίας των εξόδων κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, με τη συνέπεια ότι σ' αυτά περιλαμβάνονται και οι αποζημιώσεις μαρτύρων, συνηγορούν επίσης το πνεύμα και ο σκοπός του κανονισμού.

56. Σκοπός του κανονισμού 1206/2001, όπως συνάγεται από την αιτιολογία του [18], είναι η απλή, αποτελεσματική και ταχεία περαίωση διεξαγωγών αποδείξεων διασυνοριακού χαρακτήρα. Η διεξαγωγή αποδείξεων σε άλλο κράτος μέλος δεν θα πρέπει να έχει ως συνέπεια την καθυστέρηση εθνικών διαδικασιών και ως εκ τούτου με τον κανονισμό 1206/2001 θεσπίσθηκε μια για όλα τα κράτη μέλη [19] δεσμευτική ρύθμιση για την εξάλειψη εμποδίων που μπορούν να ανακύπτουν σ' αυτόν τον τομέα.

57. Υποχρεώσεις προκαταβολής και αποδόσεως ποσών για αποζημιώσεις μαρτύρων δυσχεραίνουν και επιβραδύνουν τη διασυνοριακή εξέταση μαρτύρων. Εξάλλου, συνιστούν επίσης χρηματοοικονομική επιβάρυνση για το κράτος μέλος της εκτελέσεως. Συναφώς, πρέπει πάντως να ληφθεί υπόψη –πράγμα που επισήμανε και η Φινλανδική Κυβέρνηση– ότι κάθε κράτος μέλος μπορεί να είναι τόσο κράτος μέλος της εκτελέσεως όσο και αιτούν κράτος μέλος, οπότε τα προκύπτοντα έξοδα μπορούν τελικώς να αλληλοεξουδετερώνονται. Δεν πρόκειται φυσικά για έναν ακριβή από απόψεως ποσού συμψηφισμό. Ούτε βεβαίως υπήρχε βούληση για έναν τέτοιο συμψηφισμό, αλλά αντιθέτως ενόψει των σκοπών του κανονισμού έγινε αποδεκτό το ενδεχόμενο μιας χρηματοοικονομικής αναντιστοιχίας. Γι' αυτόν τον λόγο, προκειμένου να αποφευχθούν δυσανάλογα μειονεκτήματα, θεωρήθηκαν ρητώς ως αποδόσιμες ιδιαιτέρως μεγάλες δαπάνες, όπως αυτές που αφορούν εμπειρογνώμονες και διερμηνείς.

58. Επομένως, υποχρέωση του αιτούντος δικαστηρίου για καταβολή αποζημιώσεως μπορεί να προκύψει, μόνον αν συντρέχει μια από τις εξαιρέσεις του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 1206/2001.

59. Στη διάταξη αυτή προβλέπεται η δυνατότητα επιστροφής των αμοιβών εμπειρογνωμόνων και διερμηνέων, καθώς και των εξόδων εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφοι 3 και 4. Το άρθρο 10, παράγραφοι 3 και 4, αφορά αφενός την περίπτωση κατά την οποία η παραγγελία εκτελείται κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου με ορισμένο τύπο. Η παράγραφος 4 περιέχει ρύθμιση

18 — Βλ. απλώς αιτιολογικές σκέψεις 1, 2, 8, 10 και 11 του κανονισμού.

19 — Με εξαίρεση τη Δανία, βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού.

για τη χρησιμοποίηση τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών κατά τη διεξαγωγή των αποδείξεων. Δεν μνημονεύονται εδώ αποζημιώσεις μαρτύρων. Επομένως, υποχρέωση αποδόσεως ποσών για αποζημιώσεις μαρτύρων θα ήταν σύμφωνη προς τον κανονισμό, μόνον αν η απαρίθμηση αυτή των εξαιρέσεων από την ευχέρεια αποδόσεως κατά την παράγραφο 2 ήταν μόνον ενδεικτική. Αυτό προσκρούει στο πνεύμα και το γράμμα του κανονισμού. Ο κανονισμός σκοπεί στην απλοποίηση και επιτάχυνση διεξαγωγών αποδείξεων διασυνοριακού χαρακτήρα. Επομένως, και οι εξαιρέσεις κατά την παράγραφο 2 πρέπει να νοηθούν ως εξαντλητικώς απαριθμούμενες.

60. Τέλος, το ιστορικό θεσπίσεως του κανονισμού συνηγορεί επίσης υπέρ του ότι οι αποζημιώσεις μαρτύρων δεν είναι αποδόσιμες. Όπως συνάγεται από την έκτη αιτιολογική σκέψη και από το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 1206/2001, ο κανονισμός αυτός θα αντικαταστήσει τη Σύμβαση της Χάγης της 18ης Μαρτίου 1970, για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (Σύμβαση της Χάγης), και ως εκ τούτου μπορεί για ερμηνευτικούς λόγους να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές διατάξεις αυτής της Συμβάσεως.

61. Το άρθρο 18 του κανονισμού αντιστοιχεί κατά περιεχόμενο στο άρθρο 14 της Συμβάσεως της Χάγης. Η παράγραφος 1 αυτού ορίζει ότι η εκτέλεση της αιτήσεως δικαστικής συνδρομής δεν γεννά αξίωση επιστροφής τελών ή εξόδων. Το άρθρο 14, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Χάγης παρέχει στο κράτος εκτελέσεως τη δυνατότητα να απαιτήσει από το αιτούν κράτος μόνον την επιστροφή των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν σε πραγματογνώμονες και διερμηνείς, καθώς και τα έξοδα που προκλήθηκαν λόγω του ότι ετηρήθη ειδικός τύπος, ύστερα από αίτημα του αιτούντος κράτους, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2 [20]. Στη Σύμβαση της Χάγης της 1ης Μαρτίου 1954, περί πολιτικής δικονομίας, προεβλέπετο ακόμη ρητώς [21] ότι αποζημιώσεις μαρτύρων έπρεπε κατ' αρχήν να αποδίδονται. Από την αιτιολογική έκθεση για τη Σύμβαση της Χάγης προκύπτει ότι οι περιπτώσεις, στις οποίες τα έξοδα μπορούν να αποδίδονται, θα έπρεπε ενσυνειδήτως να περιορισθούν έναντι της Συμβάσεως του 1954 και γι' αυτόν τον λόγο η απόδοση εξόδων μαρτύρων –λαμβανομένου ακριβώς υπόψη του συνήθως χαμηλού ύψους τους– ενσυνειδήτως έπαυσε να υφίσταται [22]. Στο άρθρο 26 της Συμβάσεως της Χάγης περιελήφθη απλώς και μόνον η υπέρ του Συντάγματος επιφύλαξη ότι συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να απαιτήσει από

20 — Επιπλέον, το άρθρο 14, παράγραφος 3, προβλέπει μια περαιτέρω περίπτωση της αναλήψεως εξόδων. Κατ' αυτή τη διάταξη, μια αρχή, η οποία δεν μπορεί να διεκπεραιώσει η ίδια την αίτηση δικαστικής συνδρομής, μπορεί να αναθέσει σε κατάλληλο προς τούτο πρόσωπο τη διεκπεραίωση, εφόσον λάβει τη συναίνεση της αιτούσας αρχής. Κατά τη λήψη αυτής της συναινέσεως, η αρχή εκτελέσεως γνωστοποιεί το κατά προσέγγιση ποσό των εξόδων που θα προέκυπταν από αυτόν τον τρόπο διεκπεραιώσεως. Με τη συναίνεση, η αιτούσα αρχή αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδώσει τα έξοδα που θα προκύψουν.

21 — Βλ. άρθρο 16 της Συμβάσεως της Χάγης της 1ης Μαρτίου 1954, περί πολιτικής δικονομίας: «Η εκτέλεση αιτήσεων δεν γεννά αξίωση οποιασδήποτε επιστροφής τελών ή εξόδων. Το κράτος της εκτελέσεως μπορεί πάντως, με την επιφύλαξη άλλων συμφωνιών, να απαιτήσει από το αιτούν κράτος την απόδοση των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν σε μάρτυρες ή πραγματογνώμονες, καθώς και τα έξοδα που προκλήθηκαν από το ότι λόγω της μη εμφανίσεως μαρτύρων ήταν αναγκαία η σύμπραξη ενός δικαστικού υπαλλήλου ή ότι εφαρμόσθηκε η κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, διαδικασία».

22 — Βλ. επεξηγηματική έκθεση του Philip W. Amram, Explanatory Report on the 1970 Hague Evidence Convention, στοιχείο J, που διατίθεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: http://hcch.e-vision.nl/upload/expl20e.pdf.

το αιτούν κράτος, μεταξύ άλλων, την απόδοση των εξόδων, τα οποία προκύπτουν κατά τη διεκπεραίωση μιας αιτήσεως από την αποζημίωση του προσώπου που κατέθεσε, μόνον εφόσον το επιτάσσει το συνταγματικό του δίκαιο.

62. Το γεγονός ότι ο κανονισμός 1206/2001 επανέλαβε τη διατύπωση του άρθρου 14 της Συμβάσεως της Χάγης, χωρίς πάντως τη συνταγματική εξαίρεση του άρθρου 26 της Συμβάσεως της Χάγης, συνηγορεί υπέρ του ότι αποζημιώσεις μαρτύρων δεν θα πρέπει κατ' αρχήν να είναι αποδόσιμες. Επομένως, αποζημιώσεις μαρτύρων δεν μπορούν κατ' αρχήν, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1206/2001, να αποδίδονται.

63. Η τελευταία πτυχή του ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου, δηλαδή αν το δικαστήριο εκτελέσεως πρέπει τελικώς να καλύψει την αποζημίωση εξ ιδίων οικονομικών πόρων, δεν έχει καμία σημασία για την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα. Σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, η παραγγελία εκτελείται κατά το δίκαιο των κρατών μελών. Αυτό το δίκαιο ρυθμίζει επίσης το ζήτημα πως και από ποιον οι μάρτυρες αποζημιώνονται. Δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό συνιστά απλώς και μόνο σύνοψη των δύο πρώτων σκελών του προδικαστικού ερωτήματος, δεν χρειάζεται το Δικαστήριο να απαντήσει χωριστά σ' αυτό.

V — Πρόταση

64. Επομένως, προτείνω να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα του Sąd Rejonowy η ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 14 και το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΚ) 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, έχουν την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο δεν υποχρεούται σε προκαταβολή προς το δικαστήριο εκτελέσεως για την αποζημίωση ενός μάρτυρα ή σε εκ των υστέρων απόδοση της καταβληθείσας στον εξετασθέντα μάρτυρα αποζημιώσεως.